

melyet egy David nevű zsidó (ké-sőbb kiderül, nem az) fiúval folytat.

Konny – Pokriefke fia – ugyanis, finoman fogalmazva, a náci eszmékkel rokonszenvez, aminek végeredménye, hogy a több mint fél évszázaddal azelőtt történt merényletet gyakorlatilag megismétli, mégpedig David nevű „ellenségbarátja” (Günter Grass kifejezése) meggyilkolásával. A Gustloff tudniillik onnan kapta nevét, hogy 1936. február 4-én – *Jom ki tovon*, azaz „jó nap”-on – a zsidó származású orvostanhallgató (az előbbi fontos itt), David Frankfurter davosi otthonában meggyilkolta Wilhelm Gustloff országos csoportfőnököt. Ezt a merényletet „ismételte” meg tehát Konrad Pokriefke a kilencvenes években, szintén négy lövéssel.

A két 17-18 éves fiú közötti párbeszéd épp ezért – magától értetődően – nagyon fontos szála a regénynek. Hogyan jutnak el az érettségi előtt álló srácok személyes találkozásukig, amely majd egyikük halálához vezet? Mert eljutnak. S Wolfgang Stremplin (hiszen Konny ellenségbarátja a Davidot kizárólag cset-névként használta) úgy végzi, mint Gustloff. S az ok ez esetben, ahogy az a bírósági tárgyaláson elhangzik: „Azért lőttem, mert német vagyok, és mert Davidból az örök zsidó beszélt.” Nos, ez „lesz” a személyes találkozásból.

A Nobel-díjas Grass egy nem túlzottan vehemens-gyors sodrású

regénnyel jelentkezett 2002-ben, amelynek azonban a múlt precíz kutatásán túl – bár nem dokumentumregényről van szó! – abszolút huszonegyedik századi közlendője van. Ez pedig talán az, hogy mi módon tudjuk kezelni a „tényt”: történelem talán nincs is. Avagy: annyi van, ahányan átértük azt. Azt az *éppent*; hiszen történelemmagyarázatból, lehet, ugyanannyi létezik. De hogy a fejekben mi zajlik, az titok marad – mert minden homlok légmentesen zár.

DUKAY NAGY ÁDÁM

(Fordította Magyar István, Európa Kiadó, Budapest, 2002, 292 oldal, 1900 Ft)

PAWEŁ HUELLE:

Mercedes-Benz

A szerző, Paweł Huelle, aki Lengyelországban jelenleg az egyik legnépszerűbb prózaíró, már a magyar olvasók számára is ismert lehet: talvaly jelent meg *Weiser Dávidka* című regénye, szintén Kertész Noémi fordításában.

Az új elbeszélés, a *Mercedes-Benz* egyszerre jeleníti meg saját megírásának történetét, a nagyszülők legendáit és e régi, tiszta legendákkal ellentétbe állított új, „mocskos mítoszokat”. Miközben a mesélő, csinos oktatónője segítségével, egy kispolszkin megtanul vezetni, a kacska-

ringós utakon visszatalál saját hangjához, ahhoz az „elfelejtett nyelvhez”, amellyel az irodalom (még olyan hétköznapi dolgok kapcsán is, mint egy autó) újra szakrálissá tehető.

Ez az elfelejtett nyelv az, amelyen Hrabal művei is íródtak, aki „nem hablatyolt dekonstrukcióról és szintézisről, hanem csak írta azokat a szép hosszú mondatait”. Ezen a nyelven íródott a *Mercedes-Benz* is; néhány szép hosszú mondatból áll, briliánsan felsorakoztatva mindazt, ami irodalommal tesz egy művet – gúnyos, ironikus, nevetető és mégis hiteles szöveggé.

Hitelessé teszi az önirónia, az elbeszélő és a szerző személyének folyamatos egymásra játszása, az ön-életrajzi szálak, valamint a legenda, az anekdota, a mese műfajának dokumentummá alakítása a régi fényképek és a mindenki által ismert történelmi háttér segítségével. Hitelessé teszi a szimbolikus, egyszerű kerettörténet: az író megpróbáltatásai az autósiskolában, aki a lehetetlenre vállalkozik: kispolszkival lavírozva akar a motoros Hrabalhoz hasonlónak válni.

Az olvasó különleges helyzetben van: a Hrabalnak szóló személyes hangvételi levelet olvashatja. A könyv nemcsak Hrabal, hanem a nagyszülők emléke előtti tisztelgés is egyben. A történet így lesz igazi mítosz: egyszerre személyes és közös, a mesélő magánéletének világát a lengyelekre, majd az egész emberiségre

vetítve, térben és időben is végtelené tágítva, a *Gilgames-eposztól* egészen az elbeszélő jelenkori írásáig.

Az egyszerre több idősíkon futó elbeszélés során megismerjük az írás, az emberi sorsok és a történelmi fordulatok szimbólumaivá növekvő Mercedesek, Citroënek és más autók történetét, amelyek éppúgy kénytelenek elszenvedni a háborút, majd később a kommunizmus borzalmaikat, mint tulajdonosaik, míg végül ugyanúgy menthetetlenül elenyésznek. A Mercedest is benövi a gaz, akárcsak a mítoszokat. Pawel Huelle regénye e mítoszok megtisztításának története, irodalmi útkeresés, Hrabal nyomában.

PATONAI ÁGNES

(Fordította Kertész Noémi, Európa Kiadó, Budapest, 150 oldal, 1300 Ft)

ALESSANDRO BARICCO:

Novecento

Másodvonalas – hangzott az ítélet egy ismerőstől. Másodvonalas íróval állunk szemben, idézem fel pontosabban. Első felháborodásomat követően – hiszen olvastam az összes, eddig magyarul megjelent könyvét – megpróbáltam megérteni, vajon ez a vélemény miért alakulhatott ki, s engem miért is kavart fel annyira. Tagadhatatlan, hogy az olasz író kis-